

FORTSATTE IAGTTAGELSER OVER ARKTISKE SOMMERFUGLES METAMORFOSER

AF

G. SANDBERG.

I 4:de Aargang af Entomologisk Tidsskrift har jeg offentliggjort 20 af mig under mit Ophold i *Finmarken* iagttagne Forvandlinger af arktiske Sommerfugle. Da jeg ifjor har forladt hine nordlige Egne for formodentlig aldrig mere at gjense dem, er dermed disse Iagttagelser afsluttede. Endnu staar dog tilbage forrige Aars Observationer, som jeg derfor herved gir mig den Ære at forelægge Tidsskriftets Læsere.

1. *Oeneis Bore* SCHN.

I den for vort arktiske Norden usædvanlig tidlige og varme Forsommer 1883 iagttoges denne Sommerfugl paa Fjeldet ved *Sydvaranger Præstegaard* allerede midt i Juni Maaned. Ved *Jakobselv* tog jeg under Mos paa tørre Steder mellem Græsrodde den 15de og 20de Mai tvende Larver, der begge forpuppede sig 5 Dage senere og gav Imago (2 Hanexemplarer) respektive den 10de og 13de Juni. Puppestadiets Varighed udgjorde saaledes ikke 3 Uger.

2. *Arctia Qvenselii* PAYK.

Overvintrede *Larver* af denne Art fandtes i 1883 første Gang i Rörelse de varme Dage omkring Midten af April Maaned. De sidste Efternölere iagttoges henimod Midten af Mai, hvoraf 4 indfangede Stykker forpuppede sig i Dagene omkring

den 25de samme Maaned og gav Imago efter 19—21 Dages Forløb. Sommerfuglen, der i Jakobselv har optraadt i Aarene 1875, 77, 79, 81 og 83, er af samme seiglivede Natur som *Anthrocera exulans*. Ligesom denne er *Qvenselii* tillige yderst træg og flyver sjelden, men sidder for det meste stille paa Græsset, hvor den med Lethed lar sig tage med Haanden og roligt gennemstikke med Naalen. Derimod synes Dyret som Larve ikke just at være saa fredeligt anlagt, at dømme efter et Tilfælde, hvor et Individ en Tid havde været indespærret sammen med en Larve af *Oen. Bore* og havde benyttet Anledningen til ubarmhertigen at fortære sin Kammerat med Hud og Haar.

Artens Æg er kuglerunde og smörgule af Farve.

3. *Arctia festiva* BKH.

Larven noget større end foregaaendes. Kroppen lidt afsmalende fra 4de Led forover, ensfarvet fløielssort eller graasort. Hovedet lidet, glindsende sort. Nakkeskjoldet med en Besætning af korte, børsteformige Haar. Bugfødterne af Kroppens Farve med graa Saaler. Hvert Segment bærer 12 smaa Vorter af lige Størrelse, hvorpaa den yppige Haarbedækning sidder kostformigen anbragt. Af disse Vorter er de 6 øverste paa Ryggen ordnede i 2 Triangler; de øvrige er sidestillede til hverandre. Haarbedækningen er hos nogle Individer rødbrun, hos andre næsten kulsort af Farve. Dyret ruller sig sammen ved Berøring.

Medens Larven af *Arct. Qvenselii* udelukkende er at søge paa tørre Steder, er *festiva's* Tilholdsted Myrer, hvor den nærer sig af Bladene af *Rubus Chamæmorus*, *Vaccin. uliginosum* og end og *Betula alba*. Væksten er langsom, saa at Forvandlingen vistnok medtar to Aar. Efter anden Gangs Overvintring forpupper Larven sig om Vaaren i et løst Spind paa Jorden og gir Imago i Juli Maaned. Som det vil sees, passer Beskrivelsen af Larvens Udseende temmelig nøiagtigt paa *Spilos. fuliginosa's*, hvis *Puppe* ogsaa skal have megen Lighed med *festiva's*. — De indfangede Exemplarer af de her beskrevne Larver blev tagne i sidste Halvdel af Juli Maaned paa Myrerne ved Gaarden Karhula og etpar andre Steder paa den russiske Side af Grændsevandet *Coalmejavre* i Sydvaranger. Omkring 20de August havde de ophørt at spise og

lagde sig hen for Vinteren. En Tid efter indtraf min Afreise til de sydlige Egne af Landet, hvorfor jeg, forat undgaa den lange og vanskelige Flytning af Dyrene, satte igjen to Exemplarer, en brun og en sort, hos min Ven Konservator SCHNEIDER i Tromsö og selv kuns medtog eet. Mit Exemplar döde paa Veien; men det ene af de to hos SCHNEIDER beroende (det sorte Individ) lykkedes det denne ved omsorgsfuld Pleie at faa overvintret og forpuppet i Februar Maaned d. A., hvorefter en *Arctia festiva* (♂) den 8de Marts næstefter saa Lyset i SCHNEIDERS Bolig. SCHNEIDER bemærker om Larvens Spind, at det som *fuliginosa's* var af aflang Form og meget tyndt med indspundne Larvehaar. Puppen var ualmindelig træg og saaes aldrig at bevæge sig i Spindet. Forhaabentlig vil SCHNEIDER selv senere give en nöagtigere Beskrivelse af Puppen.

Da *Spilos. fuliginosa* som Sommerfugl er taget paa det samme Sted, hvor *festiva's* Larver fandtes, laa det nær paa Grund af den skuffende Lighed at tage Larverne for *fuliginosa's*. Denne Art flyver dog tidligere paa Vaaren (ifjor fangedes et Expl. allerede sidst i Mai) og har sandsynligvis paa hine nordlige Höider eetaarig Forvandling, medens Larven af *festiva* ikke kan tænkes at fremkomme af Ægget för i sidste Halvdel af Juli, hvorefter den först Aaret efter naar sin fulde Störrelse. Arten, der er en af Europas sjeldneste og smukkeste Sommerfugle, og hvis Udvikling og Levevis hidtil har været ganske ukjendt, medbragtes först fra Forfatterens Reise sammen med Konservator SCHNEIDER i det indre af Sydvaranger Sommeren 1882. (Se SCHNEIDERS Reiseberetning i Entom. Tidskr. Aarg. 4 Hefte 2.) Samme Aar iagttoges den paa etpar Steder længere nede ved Pasvikelvens Vasdrag. Aaret efter var Sommerfuglen trods ivrige Efterforskninger paa de samme Steder ikke at opdage; iaar derimod vil den atter være at finde. Det er derfor ei usandsynligt, at *festiva* ligesom *Qvenselii* kuns optræder hvert andet Aar. I saa Tilfælde supplerer den ved sin Fremtræden i Höinorden *Qvenselii* ved at vise sig netop de Sommere, da denne ikke flyver.

4. *Saturnia Pavonia* LIN.

En fuldvoxen *Larve* af denne Art fandtes paa *Betula* sidst i Juli Maaned 1883. Den begyndte Indspindingen den 31te s. M. og var alt den 9de August forvandlet i sin Kokong. Da *Larven* endog i det sydlige Skandinavien først er færdig til Forpupningen i September, kan dette tidlige Individ neppe have dateret sig fra samme Sommer, men vel fra foregaaende. Min för udtalte Formodning om, at Arten i *Finmarken* ialfald i nogle Individer først overvintrer som *Larve* og derefter som *Puppe*, har saaledes fundet yderligere Stadfæstelse.

5. *Anarta (Melaleuca?)* THBG.

I Juni og Juli f. A. var en udmærket vakkert tegnet *Larve* af en Art *Anarta* almindelig flere Steder i Sydvaranger, fornemmelig paa tørre Lyngbakker, samt hist og her i saadanne Myrer, hvor der vokste *Empetrum*, som udgjorde Dyrets Næringsplante. Uheldige Omstændigheder bevirkede imidlertid, at ingen af de tagne *Larver* naaede sin Forpupning, men døde alle förend denne indtraadte. Grundet i *Melaleuca's* særdeles talrige Forekomst Aaret forud samt i den Omstændighed, at denne Art som Sommerfugl netop fortrinsvis flyver i Lyngbakker blandt *Empetrum*, hvor de övrige af Slægtens i Sydvaranger (med Undtagelse af *cordigera*) forekommende Arter ikke pleier at vise sig, har jeg antaget disse *Larver* for *Melaleucas*, hvis *Puppe* för af mig i dette Skrift (Aarg. 4, Pag. 25) er beskrevet. Her fölger *Larvenes* Beskrivelse: Hovedet lyst rödgult med fin, sort Haarbedækning, men uden Dobbeltstreger paa Panden. Munddelene sorte. Nakkeledet smalere end de andre, prydet ovenpaa med en gul Streg. Kroppen lang og smal, af Farve mörk chokoladebrun. Bugens Farve paa de 4 förste Segmenter gaaende over i det hvidgraa. Siderne med lys violetgraa Schatteringer, der hos nogle Individer indskrænker sig til et bredt langslöbende Baand af samme Farve, hvori de sorte Aandehuller sidder. Langs Ryggen fra 2det Led en Dobbeltlinie af brandgul Farve med fine violette Overskjæringer i Ledföiningerne. Fra Midtlinien löber en dobbelt Rad af pomerantsgule Skraastreger parvis udgaaende fra eet Punkt oppe

paa hvert Led ved Dorsallinien og overskjærende Ledföiningerne paaskraa udad og fremover. Længde ca. 30 Mm. Larven livlig og ruller sig sammen ved Beröring, spiser lidet ad Gangen og voxer sent. Forvandlingen sandsynligvis toaarig.

6. *Cidaria hastata* L. var *hastulata* HB.

Larven af denne Sommerfugl, der i sin arktiske Varietet som en af Sommerens tidligste Budbærere forekommer i stor Mængde allesteds i Östfinmarkens Skog- og Fjorddistrikter, er angivet at være mørkebrun af Farve med gulagtige Linier langs Siderne. (M. CATLOW: British Entomology). Dette passer maaske paa Larverne i det tidligste Stadium af deres Levetid; men efter de to første Hudskifter har jeg fundet Farven (paa Bugsiden nær, der altid er mørk) dels lysebrun med mørkere Striber langs Ryg och Sider, dels rödlig brun med lysere Sidestriber og mørke Ledföininger, Hovedet og Aandehullernes Indfatning altid mørkebrune. Dyrene er yderst graadige og vokser hurtigt, saa at de alt efter 5 Ugers Tid er færdige til Forpupning.

Puppen, der undergaar sin Forvandling i Jorden og overvintrer, har to fine, divergerende Börster eller Kroge i Enden af den konisk tilspidsede Analtag og er af Farve enten helt lysebrun eller sortbrun med lysebrune Ringe om Abdomen. Forvandlingen eetaarig.

7. *Pygmæna fusca* THBG.

Larven: Hovedet ligesom den övrige Krop mørk rödbrun. Munddele og Aandehuller sorte. Huden kornet, under og paa Siderne sparsomt haarbesat. Langs Ryggen en sort, afbrudt Linie i gulagtig Indfatning, ligesaa et Par Sidelinier af samme Farve. Brystfödder 3, Analfödder 2 Par. Larvens Næringsplante *Vaccin. Myrtillus*, overvintrer og forpupper sig om Vaaren i et fint, underjordiskt Spind.

Puppen er glindsende sortbrun med 3 mørk gulbrune Ringe om Abdomen og en bred Analtag, der löber ud i tvende divergerende, fine Torne. Livlig. Puppehvilen varer 2—3 Ugers Tid, hvorefter Imago udkommer, sædvanligvis i sidste Halvdel af Juli Maaned.

Arten er alpin-arktisk. I Sydvaranger forekommer den aarlig i stor Mængde. 1878 fandt SCHÖYEN Puppen ved Elvenæs under en Sten og fik deraf Sommerfuglen udklækket. Forøvrigt har Forvandlingen, saavidt vides, hidtil været ukjendt for Viden-skaben.

Søndre Aurdal i Valders, Mai 1884.